

„Ziemia obiecana” najlepszym filmem 120-lecia

Film Andrzeja Wajdy znalazł się na pierwszym miejscu w ankiecie „12 filmów na 120-lecie kina” na najlepsze światowe i polskie filmy. Wśród zagranicznych filmów triumfował obraz Federico Felliniego „Osiem i pół”.

Ekranizacja powieści Władysława Reymonta, opowiadającej o narodzinach Łodzi przemysłowej wygrała z dużą przewagą nad kolejnymi w zestawieniu „Rękopisem znalezionym w Saragossie” Wojciecha Jerzego Hasa i „Popiołem i diamentem” Wajdy. W najlepszej dwunastce polskiej znalazł się jeszcze jeden film Hasa „Sanatorium pod Klepsydrą” oraz dwa tytuły Jerzego Kawalerowicza „Pociąg” i „Matka Joanna od Aniołów”. Triumfowali zatem, jak podkreślał pomysłodawca projektu Konrad Klejsa, filmoznawca z Uniwersytetu Łódzkiego, twórcy zaliczani do tzw. szkoły polskiej. Zestawienie uzupełniają: „Nóż w wodzie” Romana Polańskiego, „Przypadek” Krzysztofa Kieślowskiego, „Dzień świra” Marka Koterskiego, „Ida” Pawła Pawlikowskiego, „Zezowate szczęście” Andrzeja Munka oraz „Rejs” Marka Piwowskiego.

Do najlepszej dwunastki kina światowego ankietowani wybrali jeszcze jeden film Felliniego „Amarcord” oraz dwa tytuły Miloša Formana „Lot nad kukułczym gniazdem” i „Amadeusz”, a także dwa obrazy Francisa Forda Coppoli „Czas Apokalipsy” i „Ojciec chrzestny”. W zestawieniu znalazły się również: „Obywatel Kane” Orsona Wellesa, „Powiększenie” Michelangelo Antonioniego, „2001: Odyseja kosmiczna” Stanleya Kubricka, „Pulp Fiction” Quentina Tarantino, „Pół żartem, pół serio” Billy’ego Wildera oraz „Dawno temu w Ameryce” Sergio Leone. Uwagę zwraca to, że w czołówce dominują twórcy amerykańscy albo tworzący za Oceanem, reprezentujący autorskie kino hollywoodzkie.

I jeszcze jedna refleksja: obydwa zestawienia pokazują również, że dla ludzi związanych z kulturą filmową to, co najlepsze w kinie, w zasadzie skończyło się w latach 80. XX wieku.

Ankieta z okazji 120. rocznicy pierwszego pokazu filmowego wśród osób zajmujących się profesjonalnie kinem przeprowadziło Muzeum Kinematografii w Łodzi wspólnie z filmoznawcami z Uniwersytetu Łódzkiego we współpracy ze Stowarzyszeniem Filmowców Polskich i portalem Filmpolski.pl. W ankiecie wzięli udział wybitni polscy reżyserzy, autorzy zdjęć, scenografowie, scenarzyści, ale i krytycy czy popularyzatorzy sztuki filmowej. Uczestnicy poproszeni zostali o wskazanie 12 tytułów „Najlepszych filmów Pana/Pani zdaniem” (lista ŚWIAT) oraz 12 tytułów „Najlepszych filmów polskich Pana/Pani zdaniem” (lista POLSKA). Na zaproszenie odpowiedziało 279 osób – m.in. 45 reżyserów, 47 krytyków filmowych i 54 filmoznawców. Ankietowani wskazali ponad 900 tytułów zagranicznych i 450 polskich. Jak zdradzili organizatorzy, dwóch reżyserów odmówiło udziału w badaniu: jeden domagał się bardziej precyzyjnych kryteriów, a drugi stwierdził, że musiałby jako najlepsze wymienić swoje filmy.

Ostatecznie wśród reżyserów filmowych, którzy odpowiedzieli na ankietę znaleźli się: Filip Bajon, Andrzej Barański, Jacek Bromski, Piotr Dumala, Robert Gliński, Jerzy Hoffman, Agnieszka Holland, Janusz Kijowski, Borys Lankosz, Magdalena Łazarkiewicz, Juliusz Machulski, Janusz Majewski, Lech Majewski, Jerzy Stuhr, Piotr Szulkin, Krzysztof Zanussi, Janusz Zaorski i Maria Zmarz-Koczanowicz, wśród scenarzystów: Andrzej Bart, Józef Hen, Wojciech Tomczyk, Piotr Wojciechowski, wśród scenografów: Ewa Braun, Allan Starski, wśród autorów zdjęć filmowych: Jolanta Dylewska, Ryszard Lenczewski, Paweł Śmietanka, Arkadiusz Tomiak, Łukasz Żal, wśród kompozytorów: Jan

Kanty-Pawluśkiewicz, Antoni Komasa-Łazarkiewicz, Michał Urbaniak, wśród producentów: Wojciech Danowski, Piotr Dziecioł, Łukasz Dziecioł, Dorota Ostrowska-Orlińska.

Inspiracją dla projektu jest słynna ankieta magazynu „Sight and Sound”, publikowana w dziesięcioletnich odstępach od 1952 roku (podobną przeprowadził polski „Kwartalnik Filmowy” na początku lat 90.). Od dawna w Polsce nie robiono zatem takich badań wśród osób związanych z kulturą filmową. – Różne zestawienia, rankingi dotyczące kina są bardzo popularne, można ich mnóstwo znaleźć w sieci – powiedział Konrad Klejsa. – Zależało nam, by to przedsięwzięcie miało instytucjonalne podstawy i naukowy charakter, by było dobrze opisane i przeanalizowane.

Historia kina – jak wszelkie rozważania o historii kultury – nie poddają się matematycznym pomiarom. Dlatego dla celów projektu przyjęto osobisty punkt widzenia. Ankietowani nie byli pytani o najważniejsze filmy w historii kina, ale o filmy najlepsze w subiektywnej opinii.

Organizatorzy ankiety napisali:

„Idealnie byłoby, gdyby udało się wymazać z pamięci wszelkie powstałe już rankingi arcydzieł i akademickie podziały na mistrzów i outsiderów. Jesteśmy ciekawi, na ile ustalone kanony sprawdzają się współcześnie, a na ile zaś podlegają modyfikacji. Jest to także szansa na odnalezienie w historii kina filmów niesłusznie zapomnianych, wykluczonych (z powodów politycznych, ekonomicznych lub innych) z podręcznikowych narracji o dziejach X Muzy. Nasz projekt ma przede wszystkim wymiar popularyzatorski, ale mamy nadzieję, że przyczyni się również do namysłu nad kryteriami estetycznej oceny i zjawiskiem wytwarzania kulturowego kanonu”.

„12 filmów na 120-lecie kina”

Lista ŚWIAT:

1. „Osiem i pół” (1963) reż. Federico Fellini
2. „Obywatel Kane” (1941) reż. Orson Welles
3. „Czas Apokalipsy” (1979) reż. Francis Ford Coppola
4. „Powiększenie” (1966) reż. Michelangelo Antonioni
5. „Ojciec chrzestny” (1972) reż. Francis Ford Coppola
6. „Lot nad kukułczym gniazdem” (1975) reż. Miloš Forman
7. „2001: Odyseja kosmiczna” (1968) reż. Stanley Kubrick
8. „Pulp Fiction” (1994) reż. Quentin Tarantino
9. „Pół żartem, pół serio” (1959) reż. Billy Wilder
10. „Amadeusz” (1984) reż. Miloš Forman
11. „Dawno temu w Ameryce” (1984) reż. Sergio Leone
12. „Amarcord” (1973) reż. Federico Fellini

Lista POLSKA:

1. „Ziemia obiecana” (1975) reż. Andrzej Wajda
2. „Rękopis znaleziony w Saragossie” (1965) reż. Wojciech Jerzy Has
3. „Popiół i diament” (1958) reż. Andrzej Wajda
4. „Nóż w wodzie” (1962) reż. Roman Polański
5. „Sanatorium pod Klepsydrą” (1973) reż. Wojciech Jerzy Has
6. „Pociąg” (1959) reż. Jerzy Kawalerowicz
7. „Przypadek” (1987) reż. Krzysztof Kieślowski
8. „Dzień świra” (2002) reż. Marek Koterski
9. „Matka Joanna od Aniołów” (1961) reż. Jerzy Kawalerowicz
10. „Ida” (2013) reż. Paweł Pawlikowski
11. „Zezowate szczęście” (1960) reż. Andrzej Munk

12. „Rejs” (1970) reż. Marek Piwowski

Pełne zestawienie [tutaj](#).